

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 033/17

KLAGER: Initiativretten ved Norsk Presseforbunds (NPs)
kst. generalsekretær Nils Øy

ADRESSE: Rådhusgata 17

PUBLIKASJON: NTB

PUBLISERINGSDATO: 04.01.2016 (2 meldinger), 05.01.2016 (2 meldinger) og 06.01.2016 (1 melding)

STOFFOMRÅDE: Helse/skole/justis

SJANGER: Nyhetsartikler

SØKERSTIKKORD: Omtale av barn

REGISTRERT: 07.02.2017: Søknad om klagefrist kan fravikes
17.02.2017: PFU vedtok at klagefrist fravikes
18.02. 2017: Klage mottatt
20.02.2017: Igangsettelse av klagen

BEHANDLET I PFU: 18.04.2017

BEHANDLINGSTID: 60 dager

KLAGEGRUPPE: Initiativretten

PFU-KONKLUSJON:

HENVISNING VVPL.: 4.8

OMTALE/ANONYM.:

MERKNADER: Følgende klagesaker omhandler samme sakskompleks og behandles hver for seg i samme møte:
* Initiativretten mot ni medier: Aftenposten (028/17), Budstikka (029/17), Dagbladet (030/17), Dagsavisen (031/17), NRK (032/17), NTB (033/17), TV 2 (034A/17), Valdres (035/17) og Verdens Gang (036/17).
* NN med flere mot TV 2 (034B/17)
* Christine Meling mot Budstikka (291/16).

SAMMENDRAG:

Norsk Telegrambyrå (NTB) publiserte en melding **mandag 4. januar 2016 kl 18.32**, med tittelen: «13-åring skal ha blitt mobbet – moren klaget på skolemiljøet» og ingressen:

«Den 13 år gamle jenta som ble funnet død i en hytte i Valdres nyttårsaften, slet med spiseforstyrrelser i mange år på grunn av mobbing på barneskolen, ifølge TV 2.»

I brødteksten stod det:

«Jenta bodde inntil i høst i Bærum kommune. På barneskolen ble hun mobbet og utviklet alvorlige spiseforstyrrelser som følge av det, melder [TV 2](#). 13-åringen byttet skole, og fikk det bedre, men da hun begynte på ungdomsskolen i høst, møtte hun igjen elever fra sin første barneskole og ble dårligere, ifølge kanalen.»

I en ny melding samme kveld, **mandag 4. januar 2016 kl. 20.25**, var tittelen «**Valdres-dødsfall: Alle steiner skal snus**». Dette var en egen-sak fra NTB, TV 2 var ikke sitert. Under mellomtittel «**Spiseforstyrrelser**» stod det:

«13-åringen skal ha slitt med alvorlige spiseforstyrrelser mens hun gikk på barneskolen, angivelig på grunn av mobbing. Hun byttet skole og ble bedre, men da hun begynte på ungdomsskolen i fjor høst skal hun ha møtt igjen noen av sine tidligere mobbere, og problemene tok til på ny.»

Tirsdag 5. januar 2016 kl. 07.36, sendte NTB ut en ny melding som i hovedsak var basert på TV 2-intervjuet i 2012 med tittelen: «**Mor til 13-åring i 2012: - Hun skal bli frisk.**» I meldingen stod det:

«13-åringen som ble funnet død på en hytte på Beitostølen på nyttårsaften skal ha blitt mobbet og slitt med alvorlige spiseforstyrrelser mens hun gikk på barneskolen.»

I en melding sendt ut **kl. 22.03** samme dag, **tirsdag 5. januar 2016**, med tittelen «**Barneombudet: - Flere mobbesaker ved samme skole**», ble morens uttalelser til TV 2 igjen sitert, supplert med opplysninger om at Barneombudet ønsket tilsyn av alle mobbesaker ved den aktuelle skole. Meldingen ble avsluttet slik:

«Jenta byttet skole på grunn av mobbing og sluttet på ungdomsskolen av samme grunn.»

En melding sendt ut **onsdag 6. januar 2016 kl. 01.37**, hadde tittelen: «**Rektor: - Fikk ingen mobbevarsel om død 13-åring**». Tidligere rektor på den aktuelle barneskolen sier her at skolen aldri mottok noe mobbevarsel som gjaldt den nå døde jenta. Meldingen ble avsluttet slik:

«Jenta byttet senere skole som følge av mobbing, men skal igjen ha blitt gjenforent med sine mobbere da hun begynte på ungdomsskolen i fjor høst. Hun ble funnet død på en hytte i Valdres på nyttårsaften. Moren er siktet for omsorgssvikt.»

KLAGEN:

Klager er Norsk Presseforbunds (NPs) konstituerte generalsekretær, Nils Øy, som bruker sin initiativrett og klager inn ni medier, deriblant NTB.

Klager mener mediene har brutt Vær Varsom-plakatens (VVPs) punkt 4.8 når det gjelder omtalen av mobbing de første dagene etter at dødsfallet ble kjent: «I alle de innklagde publikasjonene er det etter min oppfatning i større eller mindre grad unnlatt å «ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barn(et). [...] De innklagde mediene har gjennomgående brakt kategoriske påstander om at mobbing er skjedd, uten særlig forbehold, og i flere tilfeller også slik at lyttere, seere og lesere må få det bestemte inntrykk at den påståtte mobbingen i mer eller mindre grad førte til det tragiske utfallet.»

Etter klagers mening var dekningen preget av at påstander raskt ble til fakta: «Med mange års erfaring i faget er jeg klar over at når en slik tragedie inntreffer under omstendigheter som i denne saken, der nye overraskende opplysninger kommer til i stort tempo, vil det ofte forekomme publiseringer som ikke er blitt tilstrekkelig undersøkt. Ofte bringer mediene videre hva konkurrentene melder uten nødvendige forbehold eller egne undersøkelser. I denne saken mener jeg å se at informasjon med tynt grunnlag i utgangspunktet, temmelig hurtig vokste fra den ene publikasjon til den andre, for å ende opp som nærmest kategoriske fakta.»

Klager erkjenner at det er lett å være etterpåklok, men mener likevel det er grunn til å stille spørsmål til om omtanken og hensynet til berørte barn, var tilstrekkelig fremme i bevisstheten i redaksjonene. Klager skriver: «Når påstått mobbing tas opp i mediene, for eksempel når omtalte barn i alderen seks til ti år og er fullt anonymisert, vil det som oftest være mulig for foreldre å verne barna selv overfor medieomtalen. Slik er det ikke når barna er i overgangen til ungdomstrinnet og mobbepåstandene knyttes til en dramatisk nyhet som i dagervis dominerer det nasjonale nyhetsbilde i alle medier, og som direkte identifiserer skolene. Enhver må kunne forstå hvilke belastninger dette kan få for de omtalte, uansett om påstandene er sanne eller ikke. I slike tilfeller er det bare mediene selv som har ansvar for å tenke på konsekvensene og dermed verne barna, slik VVP punkt 4.8 krever.»

Klager er klar over at spørsmålet skal vurderes for hvert enkelt medium og på grunnlag av omstendighetene på *publiseringstidspunktet*. På publiseringstidspunktet var dødsfallet til en 13-åring sakens kjerne, skriver klager og fortsetter: «Da inngår også kunnskapen om at påstandene om mobbing kunne bli knyttet direkte til det tragiske utfall i saken, slik det også ble gjort i noen av mediene. [...]. Nøkkelspørsmålet som mediene må stille seg i en slik situasjon, er om det er tilrådelig – på det aktuelle tidspunkt – å trekke fram mobbepåstander overhodet.»

Når det gjelder NTBs publiseringer skriver klager: «Meldingene fra NTB bekrefter etter mitt syn hvordan påstander, som synes bare å komme fra moren uttalelser til TV 2, utvikler seg over tid, og til sist fremstår som selvstendige fakta.»

TILSVARSRUNDEN:

Norsk Telegrambyrå (NTB) mener det er viktig at de fem meldingene vurderes ut fra omstendighetene på publiseringstidspunktet. Det opplyses at NTB publiserte 26 artikler om Lommedalen-saken i dette tidsrommet. NTB mener dette viser bredden i dekningen i den tidlige fasen av denne saken.

Videre skriver NTB at det krever særlig aktsomhet fra mediene å omtale påstått mobbing der barn er involvert, samtidig som mobbing i samfunnet – både i skolen og i arbeidslivet – er et problem.

I denne sammenheng mener NTB det er viktig å påpeke at opplevelsen av mobbing er subjektiv. Her vises det til regjeringens, Manifest mot mobbing fra 2011, og Udirs rundskriv fra 2010. Det siteres følgende derifra: «definisjonsretten derfor må ligge hos den som føler seg utsatt for mobbing».

Ut i fra dette mener NTB at det var riktig å viderebringe opplysningene om at 13-åringen angivelig hadde vært utsatt for mobbing og at moren hadde klaget på skolemiljøet.

Om den første påklagede NTB-meldingen, skriver NTB at redaksjonen tok forbehold: «Vi mener det ble tatt forbehold, og kilden (TV 2) for opplysningene ble klart identifisert. Her ligger det en vurdering av at TV 2 er en troverdig kilde. Påstandene om mobbing underbygges i starten av opplysninger om morens klage til Fylkesmannen i august 2015.»

NTB mener mediene hadde en plikt til å få frem den siktedes versjon: «På dette tidspunkt var mor siktet for grov omsorgssvikt [...] noe som er en svært alvorlig beskyldning mot en mor som nettopp har mistet sitt eneste barn. Når pressen skal omtale en slik siktelse, har vi – både juridisk og presseetisk – en plikt til å hensynta uskyldpresumsjonen. Det innebærer blant annet at vi har plikt til å få frem essensen i den siktedes, i dette tilfellet morens, forklaring og imøtegåelse. Morens henvisning til mobbeproblematikken var en sentral del av dette. Som beskrevet ovenfor, var dette noe som moren hadde tatt opp lenge før datterens død, og det fremsto derfor ikke som noe som hun først trakk frem i ettertid, da hun ble konfrontert med siktelsen. Vi mener derfor at NTB hadde en plikt til å ta med også den siden av saken.»

Den andre meldingen fra NTB ansees som NTBs hovedsak og er, slik NTB ser det, ikke vinklet på mobbing, men på de mange ubesvarte spørsmål, selv om NTB ser at «saken inneholder konstaterende formuleringer som «tidligere mobbere». NTB mener meldingen «i liten grad er identifiserende (bortsett fra en kommentar fra rektoren på Mølladammen skole)». Det er heller ikke, slik NTB ser det, etablert et årsaksforhold mellom den påståtte mobbingen og det tragiske utfallet i saken, og ifølge NTB fremgår det at historikken med mobbing er noe som moren trekker inn som et bakteppe i sitt forsvar mot siktelsen, som en forklaring på hva hun – og den avdøde datteren – hadde slitt med.

Når det gjelder de to meldingene publisert 5. januar, så vises det til at skolene ikke identifiseres, annet enn at det omtales at de ligger i Bærum. Det er heller ikke bilder eller andre identifiserende elementer i de to meldingene, skriver NTB.

NTB ser imidlertid at: «Vi har [...] i den siste av de to sakene unnlatt å ta uttrykkelig forbehold når vi omtaler mobbing. Likevel mener vi at referansen til påstått mobbing ikke er en så sentral del av dekningen at det isolert sett skulle utgjøre en utilbørlig belastning for barn i lokalmiljøet i Lommedalen. Heller ikke i disse sakene etableres – slik vi ser det – et umiddelbart årsaksforhold mellom påstått mobbing og det utfallet saken til slutt fikk.»

NTB mener det er relevant å vurdere den øvrige dekningen av saken denne dagen, 5. januar, og totalt sett mener NTB at det har vært en balanse i dekningen. Se vedlagte øvrige meldinger i sakspapirene.

I den siste påklagede meldingen, ser NTB at den første setningen (som klager peker på) er konstaterende. NTB mener at det på dette tidspunkt ikke var tvil om at moren til 13-åringen mener at datteren ble mobbet på «skolen(e) i Bærum». NTB viser til den subjektive vurderingen bak mobbing, og skriver: «Formuleringen kan derfor leses som at skolebytte skjedde på grunn av jentas opplevde mobbing.» Ifølge NTB er det heller ikke her etablert noen årsakskobling mellom påstått mobbing og dødsfallet.

Oppsummert mener NTB det var «riktig og relevant» å omtale morens klage på skolemiljøet i Bærum, noe som raskt viste seg å være en etablert problemstilling, all den tid moren allerede i 2012 hadde ytret seg kritisk om hvordan datteren opplevde skolemiljøet.

NTB mener omtalen skjedde på en skånsom måte: «I de fleste sakene våre er spørsmålet om mobbing ikke knyttet spesifikt til de enkelte skolene. Det er ikke beskrevet når, i hvilke situasjoner eller hvordan mobbingen skal ha skjedd. I tillegg er mobbing ikke det sentrale og bærende element i et flertall av sakene. Det vises til øvrige dekning, og balansert og nøktern framstilling av saksforholdet.»

NTB etablerte heller ikke et direkte årsaksforhold mellom angivelig mobbing og 13-åringes død. Slik NTB ser det, ble mobbeproblematikken presentert som et bakteppe som fra morens side skulle bidra til å forklare hvorfor hun og datteren hadde det vanskelig.

Selv om NTB ser at det i deler av de innklagede artiklene ble «tatt for svake forbehold når det gjelder formidling av påstandene om mobbing, så kan likevel ikke NTB se at det har medført noen spesiell belastning for de uidentifiserte barna som hadde gått på skole med den avdøde. Den belastningen de har opplevd, må antas å skyldes at mobbeproblematikken overhodet ble omtalt i sammenhengen. Det er det ikke vanskelig å ha forståelse for, men som sagt, mener vi at vi hadde både rett og plikt til å omtale også denne delen av historien. NTB mener at dekningen totalt sett ikke utgjør noe 4.8 overtramp og NTB ikke har brutt god presseskikk».

Klager mener NTB ikke forklarer hvilke refleksjoner og avveininger redaksjonen gjorde omkring «hvilke konsekvenser medieomtalen kunne få» for barn som var involvert.

Klager skriver «Jeg føler meg ikke overbevist av NTBs argumentasjon om at dekningen av saken måtte inneholde slike relativt konstanterende meldinger om mobbing i skolene i Bærum. Selv om barna ikke identifiseres med navn eller bilder, er det ingen tvil om at medieomtalen må ha vært en traumatisk opplevelse for dem.»

«Jeg minner om at redaksjonen her sto overfor en situasjon der leserne skulle gis bakgrunn for et barns død, og der det mer eller mindre vises til at barns mobbing lå bak den tragiske hendelsen. Det er nettopp i slike situasjoner at journalistens og redaktørens etiske refleksjon som er uttrykt i VVP punkt 4.8 må komme frem.»

NTB mener avveiningene kom klart fram i NTBs nyhetsdekning i de aktuelle dagene i januar 2016, og hevder at redaksjonen «var opptatt av hvordan denne saken påvirket lokalmiljøet, skolene og derigjennom også barna».

NTB publiserte i alt 26 artikler (i det tidsrommet klagen gjelder), og NTB mener flere artikler må tas med i vurderingen fordi dette gir et helhetsbilde av en omfattende dekning.

Til slutt: «Vi har tidligere erkjent at det forekom konstanterende formuleringer om mobbing. Men vi mener at vi var tilbakeholdne med vinklinger og andre grep for nettopp ikke å påføre barn og andre involverte i saken for store belastninger. Konklusjonen blir derfor – sett opp mot innholdet i og intensjonen med VVP 4.8 – at vi ikke har brutt god presseskikk.»